

kan godt være hårdt for samvittigheden at tænke: 'Arhhh, jeg er en far, som ikke er der for mine børn. Men det nytter ikke noget at komme tilbage til dem, og så falder du igen, fordi dit misbrug er for stort...'

'Jeg fortjener ikke en skid. Prøv at høre her... jeg fucking dur ikke til en skid. Jeg er træt af de fucking følelser. Jeg har siddet inde for drab ... på min bedste ven ... bilulykke ... Og dem vi kørte ind i ... deres barn blev handicappet,' hvisker han.

'Men Wasif. Der er jo ikke nogen, der ikke begår fejl i det her liv.'

'Jeg har arbejdet så meget med det. De dér traumer, som de kalder dem.'

'Ja, og der ligger noget, som du trækker op hver gang, du har det skidt.'

Wasif tværer tårerne ud over sine kinder.

'Jeg skal bare ind og sidde i fængslet resten af livet.'

'Nej, det er noget vrøvl. Du skal ikke ind og sidde i fængslet igen, fordi du har dummet dig for mange år siden. Du har jo taget din dom. Men jeg kan godt forstå, du har det dårligt lige nu. For det er jo heller ikke fedt at stå op hver morgen og så komme herved for at få en rus for at have det okay. Lige nu bliver vi nødt til at fokusere på de positive ting i dit liv, og det er, at du har fået en lejlighed. Snart er du ikke hjemløs længere. Og når du sidder her og græder, så er det positivt, siger Mohssin og tager fat i Wasifs arm igen:

'Wasif, du er muslim, og du har flere gange givet udtryk for, at du finder ro i din tro. Profeten Muhammad, fred være med ham, siger på et tidspunkt ... Kig på mig, Wasif. Tag noget at drikke ... Han siger på et tidspunkt: 'En mark ... for at der skal kunne komme noget smukt op af den, så har den behov for at blive pløjet engang i mellem.' Lige nu! Der føler du, at du er helt væk. Man skal nogle gange helt ned og ramme bunden, for at der kommer en forandring.'

De taler om lejligheden, som Wasif er bange for at blive aktiv stofbruger i. Mohssin foreslår Wasif at lave en aftale med sin kontaktperson om, at hun skal besøge ham engang imellem, etablere nogle aktiviteter for Wasif og nogle terapeutiske samtaler.

'Jeg er så træt af at tale om min barndom. Skyld og skam og accept og alt det lort.'

'Prøv og hør her. De er pissedygtige, og de går ikke tilbage og graver i din barndom. De snakker om nu og her. Vil du have mod på det, hvis jeg eller Helene

deltager i de samtaler? Så kan du sige ja eller nej bagefter. Men jeg skal have din godkendelse.'

Det får Mohssin af Wasif.

Wasif, 38 år.

Wasif fortæller, at han har rødder i Algeriet, kom til Spanien med sine forældre som dreng og blev tvangsfjernet fra familien som 10-årig. Han har 14 søskende og var selv den yngste i familien. Efter 18 år i Spanien, var han et år i Frankrig. Da han var 19 år, kom han til Danmark, fordi han havde mødt en dansk pige, som han fulgte efter. Hans far er i dag død, hans mor, ved han ikke, hvor er.

Vil du fortælle om dit stofbrug?

'Det startede, da jeg var 25 år. Lige nu tager jeg alt det, der virker. Bare det er fedt for mig. Det hele! Men jeg ryger mere, end jeg fixer.'

Hvad betyder det, at du har et stofbrug i forhold til, at du har en muslimsk familie?

'Fuck dem mand, jeg har sagt til dig, at jeg er fucking tvangsfjernet. Muslim ditten og datten. Jo, jeg har læst islam og alt det der. Men der er ikke en skid, der er anderledes i biblen - eller i Toraen. Ikke en skid. Det er kun de dér fucking snobber, de der racistiske mennesker, der siger islam og Muhammed og ditten og datten. Religion og politik, det er bare bdwaarr.'

Var det et problem i din familie, at du tog stoffer?

'Min far var meget, meget religiøs.'

Har du haft kontakt til din familie, efter du fik et misbrug?

'Det har jeg sagt til dem.'

Har de været støttende?

'Det skal ikke fucke op på min aften. Det her. Det vil jeg ikke snakke om.'

Okay ... hvad betyder det for dig, at du indimellem snakker med Mohssin på gaden?

'Vi er forskellige i vores psyke, og hvor vi er henne. Men det er meget positivt. Jeg kan se, om en person bare gør det for sin løn. Eller for at føle sig god. Mohssin har sit hjerte med i sit arbejde. Han har sin person med. Det kan jeg mærke. Jeg er rigtig god til at mærke mennesker. Sådan er det med 14 søskende og at være den yngste ... Jeg vil sige tak for nu,' siger han, rejser sig op, tager sin jakke på, giver hånd og går. ■

Wasif og sagsbehandleren Helene har begge andre navne, som er redaktionen bekendt.

Etnicitet - kultur, tro og misbrug

Hvorfor benytter stofbrugere med anden etnisk baggrund end dansk i stor udstrækning de mange stofindtagelsesrum, mens de ikke i samme grad er at finde i behandlingssystemet? Siden Als Research-undersøgelsen fra 2005 er der ikke foretaget opfølgende eller landsdækkende undersøgelser af de udfordringer og barrierer, der blev belyst dengang. Det kan man godt undre sig over, når fx personalet på Skyen skønner, at ca. 50% af brugerne har anden etnisk baggrund end dansk, hvoraf mellem 60% og 70% har muslimsk baggrund.

Langtfra alle brugere af lavtærskeltilbud ønsker at komme i stofmisbrugsbehandling. Enten fordi de ikke har dansk cpr-nummer, er asylansøgere, illegale indvandrere eller andet, der hindrer adgang til danske velfærdsydelser. Men fra undersøgelsen fra 2005 ved vi, at der kan være særlige udfordringer og barrierer for brugere med anden etnisk baggrund end dansk, og noget tyder på, at det fortsat har betydning for, om man kommer videre i behandling.

Journalist Birgitte Ellemann Höegh, som mange måske kender fra Hus Forbi og vores faste serie 'Et øjeblik', tog kontakt til en fremskudt behandler fra Rusmiddelbehandlingen Vigerslev Allé, og det førte til et møde med en stofbruger med anden etnisk baggrund på stofindtagelsesrummet H17. Det gav afsæt for en samtale med både bruger og fremskudt behandler samt forslag til andre personer, det kunne være relevant at tale med i miljøet omkring stofbrugere med anden etnisk baggrund.

Fokus blev meget hurtigt mere konkret 'stofbrugere med muslimsk baggrund', fordi der opstod en undren over, om der er særlige vanskeligheder forbundet med at få hjælp som stofbrugende, hvis man kommer fra en familie med muslimsk baggrund? Hvad betyder det i forhold til familiens forståelse for stofindtaget samt behandlingssystemet og 'hjælpernes' forståelse for at

stå over for en stofbruger, der har det udgangspunkt?

Langsomt udviklede temaet sig til nedslag i forskellige sammenhænge, hvor der er erfaringer at dele. Det er ikke videnskab, men har som al god forskning samme udspring: undren. Udtalelser og enkeltstående personlige oplevelser og erfaringer har naturligvis begrænset udsagnskraft, men det giver mulighed for at tænke med og få indsigt i, hvilke tanker og overvejelser man i dele af det etniske miljø selv har om stofbrug, tro, behandling m.v.

Hvordan overvinder man de kulturelle forskelle, der gør det svært at opbygge relationer? Er der brug for særlige behandlingstilgange eller metoder? Hvorfor er det så vanskeligt at få inddraget familien i behandlingsforløbet? Hvordan sikrer man at få oplysning og viden om stoffer, misbrug, afhængighed og behandlingsmuligheder udbredt til alle i samfundet?

Det har ikke været nemt at få svar. Måske fordi de adspurgte nødt ville stigmatisere eller diskriminere. STOF ønsker heller ikke på nogen måde at stigmatisere eller diskriminere. Men vi vil gerne skubbe til en bedre forståelse af stofscenen i Danmark. – Er hjælpen til stofbrugere med muslimsk baggrund fx tilstrækkeligt differentieret?

I de fleste sammenhænge hælder vi til, at jo mere man undres, spørger, snakker om og undersøger, jo bedre er det. I dette tilfælde oplevede vi, at der dukkede flere og flere spørgsmål op, der venter på svar. Vi nåede et lille stykke ad vejen. Og forhåbentlig får vi efterhånden flere svar og færre spørgsmål.

Red.

Rapporten 'Stofmisbrug blandt etniske minoriteter i Danmark' kan downloades fra www.alsresearch.dk – en sammenfattende artikel om rapporten findes i STOF nr. 6, 2005, på www.stofbladet.dk

Mohssin Arrakha
Rusmiddelbehandlingen Vigerslev Allé

Fremskudt behandler og socialrådgiver

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

Mohssin fortæller: 'Jeg kan lide udfordringer i det, jeg går og laver til dagligt, og misbrugere er en stor udfordring. De vil tit gerne være et andet sted end dér, hvor de er, men det sejler så meget for dem, at de ikke kan komme over på den anden side. Jeg føler, man kan gøre et stort stykke arbejde, hvis man er meget engageret, fordi misbrugere tit kan være overladt til sig selv. Der er folk, der arbejder med misbrugere i dag, som mener, at hvis Martin eller Muhammed ikke dukker op i dag for at få deres medicin, ja, men så er de jo ikke samarbejdsvillige. Så er det jo, fordi de inderst inde ikke har lyst til at hente deres medicin. Men hvorvidt de er motiveret eller ikke motiveret, ser jeg ikke som problemet. Vi har så meget forskning, der bekræfter, at de her mennesker er syge, når de er i deres misbrug. Der er centre oppe i hjernen, der lukker ned og gør, at de ikke kan tænke klart. De kan agere meget mere langsomt og sløret og have funktionsnedsættelser, der er større end folk med Alzheimers.

Jeg har været uddannet socialrådgiver i to år og var først ansat i Børne- og familieafdelingen i Gentofte, var siden i et privat firma, Dukas, hvor jeg lavede visiteringsopgaver for Københavns Kommune, og så fik jeg en stilling som kontaktperson for stofmisbrugere på Rusmiddelbehandlingen Ørnevej, som førte mig til dér, hvor jeg er nu.

Som fremskudt behandler er jeg socialrådgiver på gaden og tilknyttet Rusmiddelbehandlingen Vigerslev Allé, hvorfra jeg brobygger fra stofindtagelsesrummene og misbrugsmiljøet til behandlingssenhederne i København. Lige p.t. er det på Vester-

bro. Hvis jeg ikke er til morgenmøde på Vigerslev Allé, så møder jeg op på værestederne og i stofindtagelsesrummene.

Vi har en aftale med stofindtagelsesrummene, som er anonyme tilbud, om, at vi ikke fortæller vores bagland, når vi ser brugerne der, men at vi godt kan sige, at vi ser dem i miljøet. Ellers går vores funktion jo tabt.

Jeg har metodefrihed, så længe jeg indretter mig efter de rammer og retningslinjer, der er. Når jeg henvender mig til en borger, skal jeg kunne se, at der er en mulighed for, at vedkommende kan komme ind i et behandlingsforløb.

Vi har fokus på at nå ud til så mange som muligt, uanset baggrund, men man ser helt klart en fordel i, at jeg kan det her sprog, arabisk, og det drejer sig både om mine kolleger og de væresteder, vi kommer på. Her i H17 bliver jeg ringet op af lederen, som spørger, om jeg vil mægle i en konflikt – for eksempel mellem to brugere med arabisk baggrund, der har været oppe at slås.

Mine forældre kommer fra Marokko, og jeg er selv muslim, og det kan jeg bruge i mit arbejde, når der er behov for det. Jeg er meget opmærksom på ikke at trække forskelle frem.

Jeg er vokset op med en enlig mor, der har passet på mig og mine fire søskende, og deraf er jeg vant til at få tingene til at fungere gennem et samarbejde. Derudover har min mor haft en dårlig lungefunktion, så jeg har også været vant til at passe på en syg mor.

Man skal helt klart have en særlig robusthed for at arbejde på gaden i stofmisbrugsmiljøet. Man skal ikke frygte højt-råbende og kaotiske mennesker og turde sige tingene lige ud. Jeg er født og opvokset i et socialt belastet område i Nordvest-kvarteret i København, har set lidt forskellige ting og været nødsaget til at passe på mine brødre. Vi har gået til kampsport, siden vi var helt små. Det har givet os noget selvtillid og et sundt sammenhold, der holdt os væk fra gaden og kriminaliteten. Vores forbillede var vores karateinstruktør og ikke de folk, der røg hash i skolegården og gik med kniv. ■

OM DEN FREMSKUDTE BEHANDLING

Den fremskudte behandling har eksisteret siden januar 2013 og er en del af Københavns Kommunes Center for Rusmiddelbehandling København. Her er ansat fire fremskudte behandlere, der møder op på gaden hver dag for at bygge bro mellem stofbrugerne i miljøet og tilbyde dem substitutions- og behandlingstilbud, når de er motiverede. Gruppen, de henvender sig til, er generelt meget kaotiske borgere, der har en ringe social integration, og som er præget af dobbeltbelastninger i svær grad. Teamet skal tilpasse metoder til den enkeltes situation, behov og forventninger.

Større forståelse for familie-sammensætning, kultur og tro, tak!

Babar Siddiqi har muslimske rødder. Han er tidligere stofbruger, men arbejder i dag som misbrugsbehandler og efterlyser en mere differentieret stofbehandling i Danmark.

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

Babar Siddiqi har tidligere været i medierne og peget på et behov for et mere differentieret behandlingssystem. Han kommer fra en muslimsk familie med pakistanske rødder og har selv været massiv stofbruger fra han var 26 til 32 år. I dag arbejder han selvstændigt som misbrugsbehandler og er også tilknyttet behandlingscenter Tjele. Tidligere har han været ansat på Dansk Center vedrørende Alkoholisme og andre Afhængighedssygdomme, hvor han var leder af et kursus med det formål at etablere et korps af nøglepersoner inden for de muslimske miljøer. Det var læger, sygeplejersker, lærere og socialrådgivere, der blev ud-

dannet i afhængighedsproblematikker, men der var ikke økonomisk opbakning til, at de fortsatte gruppen. *Hvorfor lukkede man dit kursus ned?*

'Der er mange, der er gået i gang med forskellige behandlingstiltag for muslimer, men problemet er, at der ikke er opbakning og støtte. Der er desværre lidt modstand, fordi der er nogle politikere, der har nogle forestillinger om, at man skal have samme behandling, ligegyldigt hvor man kommer fra, og hvilken 'sygdom' man kommer med. Men det holder bare ikke, når vi taler afhængighed, fordi vejen ud af det også handler om respekt for baggrund, kultur, værdier og familieopbakning, og derfor bliver vi nødt til at kigge på, hvordan vi kan hjælpe den her målgruppe bedst.'

Vil du uddybe det?

‘Rusmidler betragtes som en af de største synder i islam, og det betyder, at man som mennesker generelt gør som med andre synder: prøver at skjule dem. Ligesom man gør i danske familier, det bliver bare værre med muslimer.’

Hvorfor er det værre?

‘Det har meget at gøre med, at de største synder i islam bliver gjort op i, hvad det er, vi skal holde os fra. Alt det, der kan skade enten dig eller dine omgivelser, er ikke anbefalingsværdigt. Nogle af de ting, som betragtes som forbudte, er rusmidler og spil om penge. Og er der noget, der skader en selv og ens omgivelser, så er det afhængighed af rusmidler og spil om penge. Netop derfor anser man disse afhængigheder som nærmest utilgivelige. Og når den viden gives med modermælken, så giver det en meget større skamfølelse, for ‘hvordan kan det så være, jeg bliver afhængig af det?’ spørger man sig selv.’

Hvordan oplever du, at muslimske familier håndterer, at deres pårørende har et misbrug?

‘Med magtesløshed, manglende viden og skam over for sig selv, sin tro og sine omgivelser. Det er almindeligt, at familier tænker, at det ikke må komme ud, men skal holdes nede i familien. Og blandt andet, fordi mange muslimers netværk er ret store, kan de være bange for, at de andre tænker, at det er deres opdragelse, det er galt med.’

Men har de her familier ikke den samme viden om afhængighed som det resterende samfund?

‘Nej, det er ikke sikkert, de har viden om, at der skal professionel behandling til, eller har den nødvendige viden og forståelse omkring afhængighed. Det er heller ikke alment kendt blandt danskere, skal man vide. Og uvidende mennesker laver deres egne hjemmestrikkede behandlingstiltag for deres børn.’

Hvad er det for hjemmestrikkede værktøjer?

‘Jeg har både set og prøvet på egen krop og i egen tankegang, at afhængigheden må håndteres med ansvar. For eksempel ved at blive gift. For når man får en kone eller et barn, er logikken, at man nok stopper man med at være uansvarlig og kommer på rette køl. Jeg kender adskillige aktive mandlige stofbrugere, der ikke har sagt noget til pigens familie i håbet om, at det her bliver anderledes. Og så er det ikke ét, men flere liv, der kommer i klemme.’

En anden metode er afstraffelse og isolering. Man bliver låst inde, og der er sågar eksempler på, at man har lænket vedkommende til en radiator. Nogle sender deres pårørende på opdragelsesrejser til hjemlandet, hvor de får en anden form for omsorg og kærlighed og kommer væk fra miljøet, for så regner man med, at de er afgiftet, og trangen er væk, når de kommer hjem igen.’

Mener du, at der er grund til, at man etablerer et særligt behandlingstilbud specifikt for muslimske stofbrugere i Danmark?

‘Jeg tror, det vil være godt, hvis man også ansætter behandlere med anden etnisk baggrund. Med mit arbejde som misbrugsbehandler oplever jeg ofte, at mennesker med andre nationaliteter opsøger mig, uanset om de er muslimer eller ej, men alene, fordi der er en genkendelsesværdi i en mand, der ligner dem selv. Så det her med at få skabt tillid i behandlingen er vigtigt – ligesom at tilbyde nogle behandlere, der har en større respekt for religionen, kulturen og baggrunden.’

Hvad er det for samtaler, der er nødvendige at få med en muslimsk stofbruger og familie? Og hvordan adskiller de sig fra den almindelige behandling?

‘Jeg tror, det er vigtigt at inddrage familier. Familierne kan være en stor ressource i behandlingen. Der er desværre sjældent familier inddraget, og årsagen, når det gælder muslimske familier, kan forklares ud fra, at de har en forestilling om, at de ikke bliver forstået af en etnisk dansk behandler i forhold til de problemer, de sidder med. Det kan være samtaler om de generelle problemer i familien og i forhold til troen, skyldfølelse, skam og deres omdømme – det sidder misbrugeren jo også selv med. Så det vil være godt med samtaler om, hvordan begge parter kan mødes igen og skabe tillid til hinanden.’

Er det behandleren eller selve behandlingen, der skal tilpasses?

‘Det kan være en kombination. Nogle misbrugere er blevet så forvirrede omkring deres identitet, at de ikke ved, hvem de skal stole på. For norges vedkommende vil det være en etnisk dansk behandler, der vækker mistillid, for andre vil det være en muslimsk behandler, fordi de er bange for at blive afsløret i miljøet. Så man kan ikke svare entydigt. Men jeg ved, at der er en stor mangel på uddannede muslimske behandlere på feltet. Dem kunne vi godt bruge flere af.’

‘Rusmidler betragtes som en af de største synder i islam, og det betyder, at man som mennesker generelt gør som med andre synder: prøver at skjule dem. Ligesom man gør i danske familier, det bliver bare værre med muslimer.’

Hvorfor er der ikke så mange muslimske behandlere?

‘Det kan der være flere årsager til. Generelt er der ikke prestige idet, med mindre man selv er blevet mærket af stoffer og har kendskab til, hvorfor det er vigtigt at arbejde på feltet. Synd og skam spiller selvfølgelig også ind her – samt frygten for misbrugere. For ser man en narkoman, vil man jo gå uden om, og af god grund, fordi en misbruger i almindelighed er utilregnelig.’

Hvad er det for stoffer, der generelt benyttes i det muslimske miljø?

‘De stoffer, de kan skaffe. Men det har også noget at gøre med alder, og hvor man kommer fra. For somaliere handler det rigtig meget om khat, mens pakistanere og afghanere ofte bruger heroin og kokain. Hos unge er den generelle holdning, at hash ikke er så farligt, at det ikke er et rigtigt stof, og derfor har jeg set mange tyrkere og arabere ryge hash.’

Jeg har talt med to muslimske stofbrugere i et fixerum, der begge blev vrede, da jeg bragte deres muslimske baggrund på banen. De mente, at det var diskriminerende at fokus skulle være på, at de er muslimer. De mente, at de helt enkelt blot har brug for bedre tilbud til hjælp. Har det noget på sig?

‘Det er et meget fint udtryk for deres skam, når de

ikke vil gå ind i emnet. Enten er det, fordi, familien har sagt fra over for dem, eller også har de selv forladt familien, fordi deres indre værdier er røget med afhængigheden. Når muslimske misbrugere mister familien, har de en oplevelse af stor skam, som de har bragt over familiens ære. Derfor er det forståeligt, at de ikke vil tale om emnet. Og så skal man huske, at aktive misbrugere ikke er i stand til at behandle sig selv. De vil ikke have en chance for at vide, hvad de skal gøre. Vidste de det, ville de ikke være i misbrug! Og så bliver jeg nødt til at nævne, at der ikke er nogen mennesker, der har lyst til at være anderledes end andre, så de bliver ramt på nogle områder, som er smertefulde. Så det undrer mig ikke, at de reagerer sådan.’

Barbar Siddiqis egen historie

Babar Siddiqi har har pakistanske rødder og kom til Danmark med sine forældre, da han var 11 år. Han er vokset op i et muslimsk hjem på Østerbro i København. Han er i dag 49 år og arbejder som misbrugsbehandler med en uddannelse i Irland som International Addiction Counselor. Gennem mange år kæmpede han med et misbrug, sin tro og sin familie. Her fortæller han sin egen misbrugshistorie:

Begyndelsen

'Det var nysgerrighed, der startede hele mit misbrug. I første omgang blev jeg nysgerrig på alkohol, fordi de andre drak, og jeg ville gerne være en del af gruppen. Det startede i 9. klasse, hvor jeg gik til fester og begyndte at eksperimentere med hash engang imellem. Først da jeg var i midten af 20'erne, omkring 1994, prøvede jeg kokain. Jeg sad sammen med en kammerat og så 'Scarface', hvor gangsteren sidder med en masse kokain, og så ville vi også prøve det.

Det gav et godt kick, og hver gang vi skulle i byen, skulle vi prøve igen. Mere og mere, og så var jeg hooked. Jeg fortsatte til år 2000 med kokain, amfetamin og piller. Min forestilling var, at en narkoman var én, der sprøjter sig med stoffer. Alt andet var legalt. Det kunne man altid stoppe med - for det gjorde jeg jo også. Det, jeg bare glemte, var, at jeg ikke skulle starte igen.

Jeg prøvede at lave mine egne strategier for at stoppe. For eksempel tog jeg til min familie i Pakistan en måned ad gangen, men lige så snart jeg var tilbage, var det de samme mennesker, der tiltrak mig.

Jeg havde taget en HTX og diverse kurser inden for salg- og marketing og arbejdede i faget i 1990'erne. Jeg fik også et selvstændigt firma sammen med to

venner i 1995. Vi havde succes og afdelinger både i Malmø og København. Men de endte med at smide mig ud i 1997, fordi jeg holdt op med at overholde aftaler. De kunne ikke regne med mig mere.

Troen

De måneder, hvor muslimer faster, handler det jo om refleksion, fordybelse og selvransagelse, og netop i den måned blev min skam større og større, fordi jeg gik imod mine værdier og ikke kunne stoppe. Så forestillingen om, hvor elendigt et menneske jeg var blevet, forstærkede skammen, og min hemmelighed blev større og større.

Jeg var ikke en praktiserende muslim, der bad fem gange om dagen eller gik i moskeen, men jeg havde fået troen og de universelle værdier ind med modermælken. Alle de værdier, der gjorde mig til et menneske og muslim, begyndte at forsvinde, fordi jeg ikke kunne se mig selv i spejlet. Så jeg begyndte at isolere mig, og selvværdet og fokus forsvandt. De mennesker, jeg begyndte at omgås, var mennesker, jeg aldrig nogensinde tidligere havde haft lyst til at være sammen med, og de steder, jeg var, ville jeg ellers ikke komme.

Jeg vidste ikke, hvad afhængighed var for en stør-

relse, og tænkte, at det var min rygrad, den var gal med. Jeg måtte bare tage mig sammen. Men jeg kunne ikke bede om hjælp over for min Gud, for jeg skammede mig.

Behandling

Jeg tror, det var smerten, der fik mig i behandling. Den blev for stor. Allerede i 1997/98 begyndte jeg at opsøge muligheder for behandling. Når jeg havde det værst, ringede jeg til 'Projekt menneske' i København. De sagde: 'Kom ind, men det koster penge', og det var uoverskueligt for mig. Efter to år prøvede jeg at udgive mig for en anden og hævdede nogle penge fra min gamle virksomhedskonto, der var tom. Banken kontaktede politiet. Jeg løj og sagde, at mit checkhæfte var blevet stjålet. Men politimanden vidste godt, det var mig, for de havde det på en film. Han spurgte, om jeg havde narkogæld, og jeg sagde nej, men at jeg havde et misbrug. Det var første gang, jeg sagde det højt. Han kiggede på mig og sagde: 'Så er du ikke kriminel. Du er bare misbruger.' Jeg så ikke afstand eller fordom i hans øjne, og han henviste mig til åben rådgivning, der visiterede mig videre til døgnbehandling. Det var min redning. →

SKYEN

Der findes ikke håndfaste oplysninger om, hvor mange, der har muslimsk baggrund i Danmark, eller hvor mange med muslimsk baggrund, der er i behandling på de danske misbrugscentre. I de københavnske stofindtagelsesrum kan man fx være anonym og blot oplyse et fast navn, så der er mulighed for at registrere antallet af forskellige brugere.

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

Vi har talt med stofindtagelsesrummet Skyens afdelingsleder, Rasmus Koberg Christiansen. På Skyen opgør de heller ikke, hvor mange af deres brugere der har muslimsk baggrund, og ifølge Rasmus Koberg Christiansen fylder det religiøse aspekt heller ikke meget i deres hverdag.

'Jeg tror, at kultur, social baggrund, opvækst og det levede liv er mere i spil,

også hos de af vores brugere, der kommer fra lande, som er overvejende muslimske. Det religiøse er i hvert fald ikke noget, som bliver italesat særlig ofte blandt vores brugere.'

Han vil gerne give et præj om, hvordan stofscenen ser ud på Skyen, når det kommer til etnicitet.

'Vi har mellem 400 og 600 stofindtag om dagen på en 23 timers åbningstid og har siden vi startede registret 6.184 forskellige brugere i Skyen. 988 kvinder og

5.196 mænd. Det skal siges, at der kan være nogle dobbeltregistreringer, da vi jo er et anonymt tilbud. Men det er ikke helt ved siden af.

Heriblandt er der jo både brugere med muslimsk baggrund, der er danskere, og ikke-danskere (det vil sige folk fra Europa og fra andre steder i verden, red.).

Omkring 50 procent af vores brugere har anden etnisk baggrund end dansk. Blandt dem vil jeg anslå, at mellem 60 og 70 procent har muslimsk baggrund, uden →

Familien

Mens jeg var i behandling, ringede jeg til min familie og fortalte, hvor jeg var henne. De blev glade og ville gerne besøge mig, for de vidste jo, at den var helt gal. De frygtede for mit liv, og det er nok det værste sted for familien at befinde sig. Så blev de tilbudt familiekursus, men valgte at sige nej. Og det er jo det, der er helt basalt og generelt i mange familier: De ønsker bare, at deres misbrugere bliver behandlet. Så er alt godt. Min søster og bror var med på en enkel kursusdag og syntes ikke, det var relevant at vide mere om det.

Siden har jeg talt med dem om det, og de har fortalt, at de tidligere havde haft ringet rundt for at finde hjælp i hjemlandet. De troede ikke, det var stoffer, men nok alkohol. De fortalte, hvor ensomme de havde været, og at de ikke vidste, hvor de skulle gå hen med det. De havde diskuteret internt – igen og igen – hvor ansvaret lå henne. Måske var min far for hård, min mor for blød? Eller måske blev jeg for forkælet? De

kunne i al fald ikke finde ud af, hvad det var, der gjorde, at jeg blev ved.

Under behandlingen rakte jeg ikke mere ud efter mine forældre. Jeg vidste slet ikke, hvad behandlingen indebar. Men senere var det vigtigt for mig at få talt med familien om, hvad vi havde været igennem, og hvor meget vi hver især havde lidt. Og i denne proces var det også vigtigt for os alle at lære hinanden at kende på en helt ny måde. Markere nye grænser og ændre familierollerne. Og det havde jeg ikke været i stand til uden hjælp udefra.

at det dog er noget, vi registrerer. Mange kommer fra muslimske lande eller er efterkommere af folk fra muslimske lande, og andelen stiger støt. Nogle kommer med stofbrug, andre bygger et stofbrug op her i landet.

Og så vil jeg vil gerne understrege, at gruppen af brugere med udenlandsk baggrund er ekstremt forskellig. Nogle er fra en kristen baggrund, nogle er muslimer eller har helt andre religioner. I vores miljø fylder religion generelt ikke så meget. Mange er opvokset pæredansk og er velintegrerede. De har gået i dansk vuggestue, børnehave og folkeskole og kan alle spillereglerne. Andre er første-generations-folk, som typisk er kommet hertil som voksne. Mange af dem har mødt kærligheden i deres hjemland

i form af en dansk kvinde, er kommet herop og er siden blevet smidt ud af den danske kæreste og klarer sig meget dårligt, fordi de ikke kan sproget. Andre igen er flygtninge, som er traumatiserede og har de problemer, der er forbundet med det. Blot for at nævne nogle af de varianter, vi møder.'

Er der behov for, at man i det danske stofbehandlingssystem hjælper gruppen af stofbrugere med en muslimsk baggrund på en anden måde, end det er tilfældet i dag?

'For mig at se er det en vigtig pointe, at der ikke bare er én universel løsning, fordi vores stofbrugere med muslimsk baggrund er ekstremt forskellige og har forskellige behov. For mange fylder det religiøse ingenting eller ikke ret meget i deres liv, ligesom religion for mange danskere jo heller ikke har en særlig fremtrædende plads.

Derfor vil jeg også være ked af at blive eksponent for, at man skal lave én skabelon for mennesker med muslimsk baggrund. Det er i langt højere grad kul-

Alternativer

Da jeg var i behandling, ville jeg gerne have haft koraenen på mit værelse. Det måtte jeg ikke få, og jeg vidste simpelthen ikke hvorfor. Måske fordi man forestillede sig, at det ville flytte mit fokus fra behandlingen? I virkeligheden havde jeg meget brug for at få bearbejdet min skam over for min Gud. Det har jeg siden fået gjort, men det var en af de mangler, der var meget tydelige.

Det andet var forståelsen for, hvor tætte mine familierelationer var, og hvor svært det er at give slip på relationerne følelsesmæssigt. Det følte jeg, at der var manglende forståelse for. De sagde: 'Du er et voksent menneske!' - uden at give sig tid til at sætte sig ind i det følelsesmæssige og relationelle pres fra familien.

Der var ikke noget i behandlingen, der rakte ud efter min familie. Den manglende forståelse for min familiesammensætning, kultur og tro var med til, at min mor og søster følte, at de ikke blev set eller hørt. Havde der været en muslimsk mand eller kvinde ansat, tror jeg, det havde været fuldstændigt anderledes.

tur og integration i det danske samfund, der spiller en rolle. Men der er nogle fællesnævner for folk med udenlandsk baggrund: Det er vores indtryk, at familierne bag de brugere, der er 2. og 3. generations indvandrere, holder ved længe end de danske familier, der for længst har slået hånden af deres pårørende. Det kan i nogle tilfælde være en ressource, men i andre tilfælde er det ikke specielt hensigtsmæssigt, at familierne holder ved, fordi de ofte ikke ved særlig meget om stofbrug og afhængighed og derfor har svært ved at forstå, hvorfor deres pårørende ikke bare holder op med at tage stoffer. Men generelt mener jeg, at der er behov for en større grad af fleksibilitet i behandlingssystemet, og at der skal sættes mere nuancerede behandlings-

forløb i gang. Så Københavns Kommune bliver nødt til at se på, om de gør det godt nok. For hele situationen vidner om, at der er plads til forbedring. Når jeg snakker med brugere med anden etnisk baggrund, er der mange, der ikke har fået tilbudt døgntilbud, som de danske brugere får. Det undrer mig. Derudover har vi på Mændenes Hjem i de sidste ti år påpeget, at gruppen af stofbrugere med udenlandsk baggrund er en ret omfattende målgruppe, som vi bliver nødt til at forholde os til.

I nogle tilfælde tror jeg, der skal et andet tilbud til end det gældende. Hvad det præcis er, er svært at svare på, men vi er nødt til at kigge på, hvad der er af behov for den enkelte person'.

I dag

Da jeg selv begyndte at arbejde med misbrugsbehandling, var der i starten skam forbundet med det. Nu var jeg selv ude af det, så der var i al fald ikke nogen grund til at reklamere yderligere med det. Det er så vidt stadig gældende for mange i min omgangskreds. Men min tætte familie har meget mere forståelse og respekt for det, jeg har været igennem og gør i dag.

Jeg er stadig muslim, men værdierne mening og betydning har ændret sig. Dengang var jeg bange for både at være menneske og for min Gud. Det er vendt om igen: Jeg behøver ikke være bange som menneske, for jeg har min Gud med mig. Jeg var dengang helt sikker på, at jeg var blevet forkastet af Gud efter alt det, jeg havde udsat mig selv og min omgivelser for. Der var bare *no return* efter alt det, jeg havde gjort og sagt. Sådan er det ikke i dag. I dag ved jeg, at ingen mennesker kan dømme og bedømme andre - at der er intet, der ikke er tilgiveligt, og at det aldrig er for sent at bede om hjælp. ■

Har I i Skyen ansat personale med muslimsk baggrund?

'Vi har lige p.t. kun en i nattevagt og synes, det vil give rigtig god mening at have flere ansat med anden etnisk baggrund. Men når vi slår stillinger op, bliver vi ikke belæsset med ansøgere med andet end dansk baggrund.

Der er generelt mange danske stofbrugere, der, når de kommer ud af deres misbrug, tager en pædagoguddannelse og går i gang med at arbejde i stofbehandlingssystemet og dermed fremstår som et godt forbillede for stofbrugere i behandling. I behandlingssystemet har vi generelt svært ved at finde tilsvarende tilfælde med anden etnisk baggrund. De går ud og laver noget helt andet, når de bliver stoffri'. ■

Københavns Kommune

Hvordan møder Københavns Kommunes Center for Rusmiddelbehandling de religiøse og kulturelle barrierer, som stofbrugere med muslimsk baggrund lever med? Det fremgår af denne samtale med borgercenterchef Alberte Bryld Burgaard.

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

På Sundhedsstyrelsen hjemmeside under informationer om stofbrug, stofinfo.dk, kan man læse følgende:

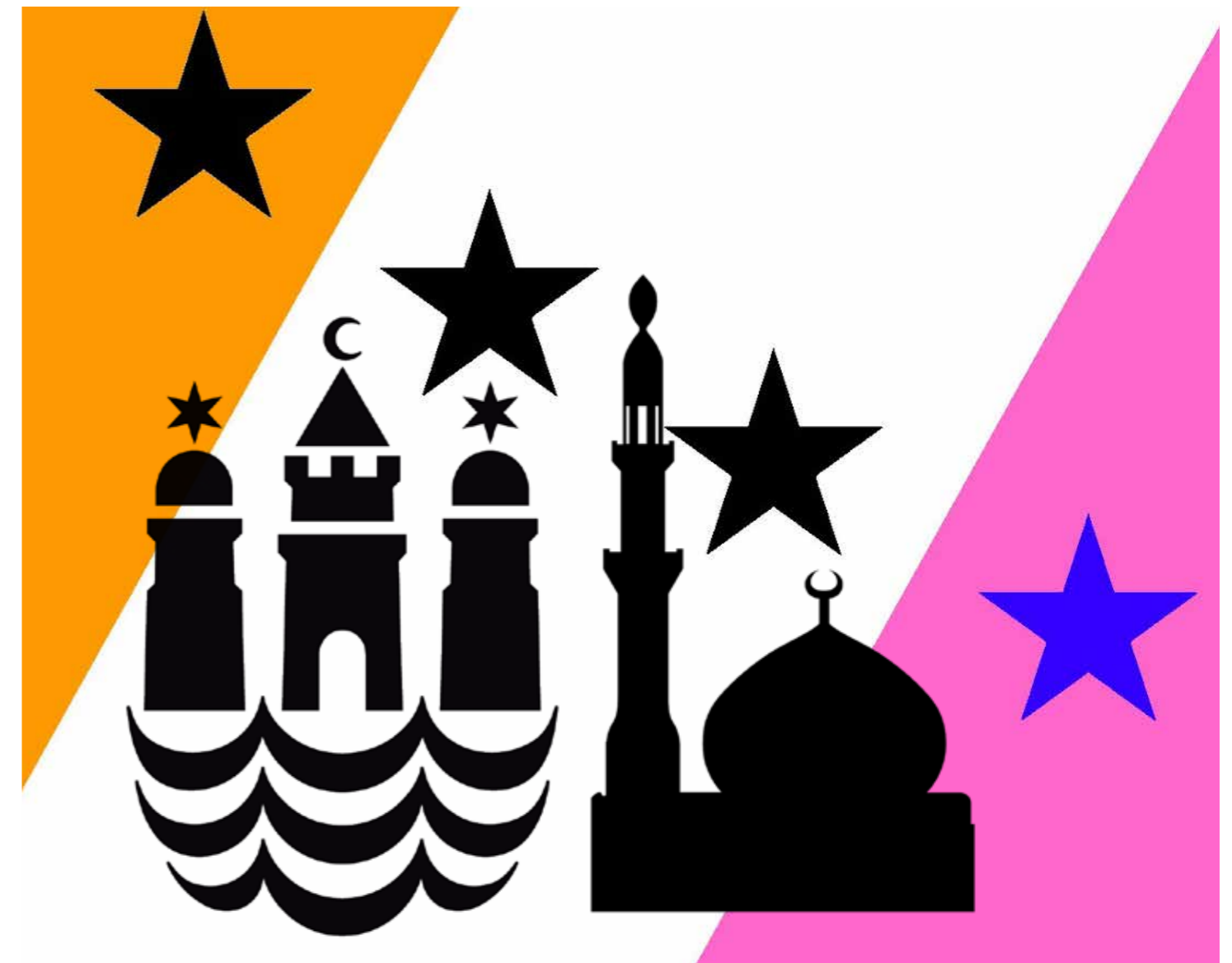
'Haram. Ordet er muslimsk og betyder forbudt. Ifølge koranen er både alkohol og andre berusende stoffer, som for eksempel heroin, meget haram. Forskellen på stoffer og sprut er, at man lugter ud af munden, når man kommer hjem efter at have drukket øl. Det gør man ikke af stoffer. (...)

Ifølge folk, der beskæftiger sig med unge indvandreres rusvaner, er lugten en del af grunden til, at unge indvandrere springer alkoholen over. I stedet går nogle direkte til hash, amfetamin og rygeheroin. Ruskulturen blandt unge indvandrere eksisterer ikke officielt. For muslimer er alkohol haram og noget, som de fleste unge ikke taler med forældrene om.'

Derfor er det nærliggende at spørge, hvordan man forholder sig til den konstatering i det kommunale stofbehandlingssystem. For hvis brugen af stoffer er decideret forbudt ifølge ens tro, kan der være fare for,

at stofbrugere med muslimsk baggrund ikke får rettet henvendelse til de behandlingstilbud, der eksisterer, fordi de vælger at skjule deres misbrug. Erkendelsen af misbrug kan være så skamfuld, at de ikke vil erkende det over for hverken sig selv eller deres familier, og det kan være svært at tale med behandlere, hvis behandlerne ikke har en indgående forståelse for deres udfordringer i forhold til deres egen tro og deres familiers opfattelse af deres stofbrug. Sådan lyder det i al fald fra misbrugsbehandler Babar Siddiqi i interviewet på side 25 i dette nummer af STOF.

Vi har rettet henvendelse til borgercenterchef Alberte Bryld Burgaard i socialforvaltningen i Københavns Kommune for at høre, hvem der i Center for Rusmiddelbehandling København kan svare på, om man er opmærksom på disse forhold, samt om der tilbydes en tilstrækkelig differentieret behandling i Københavns Kommune, når det kommer til spørgsmålet om stofbrug og tro. Alberte Bryld Burgaard ønskede selv at svare på mail på de spørgsmål, vi havde →

KABS VIDEN

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

KABS VIDEN har igangsat en undersøgelse, der omhandler misbrug af rusmidler blandt etniske minoriteter, herunder flygtninge og asylansøgere. Undersøgelsen har fokus på stofmønstre og behandlingserfaringer i de kommunale misbrugscentre, og formålet er at indsamle mere viden om grupperne for at kunne varetage deres behandlingsbehov bedst muligt. Undersøgelsen er endnu ikke færdig, men foreløbige resultater

peger overordnet på, at etniske minoritetsgrupper kan være sværere at nå med misbrugsbehandlingen, og at forløbene afbrydes hyppigere end forløbene med etniske danskere.

Undersøgelsen udføres af Center for Migration, Etnicitet og Sundhed (ME-SU), Københavns Universitet, på vegne af KABS. Et spørgeskema er blevet sendt ud til samtlige kommunale misbrugscentre i Danmark og fulgt op med interviews med centrenes behandlere. De foreløbige bearbejdede data blev præsenteret på KABS VIDEN's årskon-

ference i marts 2017. Den endelige analyse vil blive publiceret i KABS' årsmagasin samt i en videnskabelig artikel. I skrivende stund er data endnu ikke færdigbehandlet, og forskningsmedarbejder Liv Stubbe Østergaard, Københavns Universitet, kan derfor ikke give konkrete svar på undersøgelsens resultater, men vil gerne knytte et par overordnede kommentarer til den undersøgelse, hun er i gang med: 'Ser man på antallet af misbrugere med etnisk minoritetsbaggrund i behandling, giver flere misbrugscentre udtryk for, at det kan være svært at nå

de grupper, og at de kan være sværere at fastholde i behandlingen. Mulige forklaringer kan ifølge misbrugscentre være, at etniske minoritetsgrupper har mindre viden om behandlingstilbuddene og sværere ved at navigere og indgå i en dansk terapi-kultur.

Der gælder særlige forhold for asylantgruppen, da asylansøgere ikke har samme rettigheder til at modtage behandling som danske statsborgere.

Kun ét misbrugscenter rapporterer om et særligt tilrettelagt forløb for etniske minoritetsgrupper, og der kan gives

flere forklaringer på, at der ikke er oprettet flere sådanne forløb:

Nogle centre forklarer, at stofbrugere med etnisk minoritetsbaggrund ikke adskiller sig udpræget fra etnisk danske misbrugere.

Nogle centre rapporterer, at man allerede har tilstrækkeligt individuelt tilrettelagte forløb til at imødegå særlige behov.

Andre forklarer, at de har så få stofmisbrugere med etnisk minoritetsbaggrund, at det ikke er en prioritet at oprette særlige målrettede behandlingsforløb.

Endelig har nogle misbrugscentre ik-

ke tilstrækkelige ressourcer til at tilrettelægge særlige forløb, og andre giver udtryk for, at man ikke har tilstrækkelig viden om, hvordan særlige forløb skulle tilrettelægges for at virke bedre.

I tråd med dette er der flere behandlere, der efterspørger mere viden om etniske minoritetsgrupper og særlige vilkår, der kan gøre sig gældende. En mulig vej frem kan være mere vidensdeling med eksempelvis asylcentre, traumecentre og væresteder for at kunne varetage særlige behov og koordinere behandling i højere grad.' ■

rettet henvendelse om. Det lyder sådan her:

Oplever I i Center for Rusmiddelbehandling København, at der er problemer med at få stofbrugere med muslimsk baggrund i behandling?

'Vi har ikke nogen opgørelse over borgernes religiøse tilhørsforhold. Men der er tidligere lavet en undersøgelse (ALS-research lavede i 2005 undersøgelsen 'Stofmisbrug blandt etniske minoriteter i Danmark', omtalt i STOF nr. 6 fra 2005, red.), der blandt andet viste, at borgere med anden etnisk herkomst kunne opleve nogle barrierer, for eksempel fordi de mangler kendskab til behandlingsmulighederne, og fordi de oplever tabuer omkring misbrug i deres eget miljø. Men undersøgelsen er af ældre dato, så vi kunne godt bruge ny viden omkring problematikken. Vi kender for eksempel ikke omfanget af problemet, og hvor mange mennesker det drejer sig om.'

Hvordan er tilbagemeldingen fra jeres behandlere i dag? Oplever de i deres hverdag, at der er barrierer, når de forsøger at få stofbrugere med muslimsk baggrund ind i kommunens behandlingstilbud?

'I Københavns Kommune lavede vi i 2014 en stor undersøgelse af udfordringerne i behandlingssystemet. Vi interviewede en lang række borgere, in-

teresseorganisationer, samarbejdspartnere og medarbejdere. Her blev der rejst en problemstilling om tilgængelighed i behandling, men ikke specifikt, at der skulle være barrierer for borgere, der er muslimer eller i øvrigt borgere med etnisk minoritetsbaggrund. I forlængelse heraf har Københavns Kommunes behandlingstilbud undergået en markant ændring, hvor det er gjort meget hurtigere og lettere for alle borgere at komme i behandling.'

Er der i dag behov for at tilrettelægge en særlig indsats for at få jeres brugere med muslimsk baggrund i behandling?

'Det er vigtigt løbende at tilpasse behandlingstilbuddene til borgerne, og at medarbejderne i behandlingen har et godt kendskab til målgruppen. Vi er derfor hele tiden optaget af at sikre, at vi har en bred personalesammensætning, som kan håndtere de mange forskellige behov, vores borgere har. Derfor er det også relevant, at nogle af vores behandlere har kendskab til de muslimske miljøer.'

Har I på baggrund af den viden ansat behandlere med særlig kendskab til de muslimske miljøer?

'Vi har ikke et særtilbud til borgere, der er muslimer. Vi ansætter medarbejdere ud fra faglige kompetencer og kendskab til problemstillinger i relation

til stofmisbrug. Det kan så være et plus i den forbindelse, hvis en ansøger har en særlig viden, indsigt eller kompetence på et område.'

Rasmus Koberg Christiansen, der er afdelingsleder i stofindtagelsesrummet Skyen, kan fortælle, at omkring 50 procent af deres brugere har anden etnisk baggrund, og at 60 til 70 procent af dem har muslimsk baggrund. Derudover fortæller han, at mange af de brugere med anden etnisk baggrund, han taler med, siger, at de ikke har fået tilbudt døgntilbud, som de danske brugere får, og at det undrer ham. Kan du give en forklaring på hans undren?

'Det er langt overvejende ikke-københavnere, der benytter stofindtagelsesrummene, heraf er en stor andel udlændinge. For hovedparten af borgerne, der benytter stofindtagelsesrummene, har Københavns Kommune altså ikke kompetencen til at iværksætte behandling.

For de københavnske borgere kan Center for Rusmiddelbehandling København ikke genkende billedet af, at der er forskel på borgere med en anden etnisk baggrund. Center for Rusmiddelbehandling København har fire fremskudte behandlere tilknyttet de to stofindtagelsesrum, som bygger bro til den etablerede behandling. Hvilken behandling, der skal

iværksættes, herunder om der for eksempel skal iværksættes døgnbehandling, vil afhænge af den dialog, der er mellem borger og behandler om borgerens ønsker og de faglige vurderinger.'

Hvad er jeres holdning generelt til en differentieret indsats?

'Vi tilrettelægger så vidt muligt behandlingen, så den er tilpasset borgerens individuelle behov. Der bliver altid udarbejdet en individuel behandlingsplan, hvor borgeren kan formulere, hvilke punkter han eller hun har behov for at adressere i behandlingsforløbet.'

Du fortæller, at I godt kunne bruge ny viden om problematikken omkring stofbrugere/borgere med anden etnisk baggrund. Har I nogle planer om at få udarbejdet sådan en undersøgelse?

'Vi har ikke aktuelle planer om iværksættelse af en undersøgelse i Center for Rusmiddelbehandling København. Spørgsmålet om andelen af borgere med anden etnisk baggrund i behandling er dog ikke kun et københavner-spørgsmål, men et nationalt spørgsmål, og eventuelle undersøgelser heraf bør derfor foretages på nationalt niveau.'■

IMAMER OG STOFFRÅDGVNING

I Koranen er der flere steder tekster, der vedrører beruselsesmidler, som man kan tolke som en synd og dermed forbudt – dét man kalder Haram.

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

Naveed Baig, der blandt andet fungerer som Rigshospitalets imam, fortæller om, hvordan han forholder sig til muslimske stofbrugere, der kommer til ham for at søge hjælp.

På hjemmesiden Islam.dk, som Naveed Baig mener er en brugbar kilde til forståelsen af, hvad den gængse forståelse af islam og stoffer er i Danmark, står følgende:

'Islam forbyder alkohol og rusmidler, fordi de sætter vores dømmekraft ud

af spil. Af netop samme grunde som de er populære i Danmark. Det gælder om at smide hæmningerne, slå sig løs eller opnå en 'afslappet stemning'. Mennesket er den højeste skabning, som Allah har skabt. Vi har ikke behov for at smide hæmningerne, tværtimod er målet at være bevidst om denne status hvert eneste øjeblik i vores liv.'

Hvis man kommer til dig, hvad er så din udlægning af Koranens holdning til stofbrug?

'Jeg vil lægge det ud, som Koranen gør, og sige, at ulemperne er større end

gavnen. Det kan godt være, at mennesker har brug for at gå ind i sig selv og glemme smerter og sorgen i livet, men det er ikke en permanent løsning. Jeg vil mene, at det er alvorligt, når vi ikke er herre over os selv, for det har ikke kun konsekvenser for én selv, men kan også ødelægge livet for ægtefæller, børn, arbejdsliv og venner. Og så snakker Koranen også om hjertets tilstand. Kroppen har også en ret til at blive behandlet ordentligt, og hjertet rummer det spirituelle liv, bønnelivet, som ikke kan blive udnyttet til fulde, fordi det bliver belastet, →

Ensom vej til stoffrihed

På CA-møderne skal vi jo igennem de 12 trin med vejledning fra en sponsor, men også overgive os til en højere magt end os selv – altså en slags åndelig eller spirituel vejleder. Her kan man jo vælge lige den, man vil, og jeg har så valgt profeten Muhammed, fordi jeg er muslim

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

Kamal opfatter Cocaine Anonymous som en af milepælene på sin vej ud af sit stofbrug. Nu har han været med til at oprette en ny CA-gruppe i Katalysators lokaler, hvor han håber, at der vil dukke flere tidligere stofbrugere med anden etnisk baggrund op. For dem har han i det hele taget mødt få af på sin egen vej gennem behandlingssystemet.

Under den sidste del af sit fængselsophold mødte Kamal fængselspræsten Lissi Rasmussen fra Katalysator. Efter løsladelsen og et forløb først i døgn- og siden i ambulans behandling begyndte Kamal at gå til møder hos Cocaine Anonymous (CA) for at fastholde sin stoffrihed. Det er han blevet ved med, og da CA ledte efter nye lokaler, kom han i tanker om Lissie Rasmussen fra Katalysator, som havde gjort et stort indtryk på ham, og han foreslog CA at spørge, om de måtte låne lokaler hos Katalysator i Ryesgade i København.

I dag er der to ugentlige CA-møder hos Katalysator, og den 35-årige Kamal er også begyndt at komme til nogle K-møder hos Katalysator, hvor han arbejder på at blive en af husets mentorer, fordi han som eksindsat og tidligere stofbruger mener, at han kan fremstå som en fin rollemodel for de nye brugere af huset i Ryesgade. Det kræver, at han har en ren straffeattest. Det får han i slutningen af juni måned.

Og både CA-møderne og Katalysator er for Kamal nogle af de vigtigste redskaber til at holde sig stoffri:

‘På CA-møderne skal vi jo igennem de 12 trin med vejledning fra en sponsor, men også overgive os til en højere magt end os selv – altså en slags åndelig eller spirituel vejleder. Her kan man jo vælge lige den, man vil, og jeg har så valgt profeten Muhammed, fordi jeg er muslim. Det er faktisk første gang, jeg kan bruge min tro på en god måde i forhold til mit misbrug. Det giver SÅ god mening for mig. Indtil videre har jeg ikke mødt andre med en muslimsk baggrund, der kommer →

når man ikke er ved sine fulde fem.’

Hvordan vil du i din egenskab af imam hjælpe en stofbruger, der kommer til dig?

‘Alle mennesker er forskellige, så derfor vil det være meget situationsbestemt. Men hvis man kommer til mig, er det klart, at jeg vil inddrage det religiøse. For et stykke tid siden kom der en fyr til mig, der var i en tilstand af beruselse. Han havde taget hårde stoffer og svedte. Det første, han gjorde, var at give mig en lang krammer. Så spurgte han, om jeg ville bede for ham. Bagefter havde vi en samtale. Og det er et konkret eksempel på, hvad vi imamer kan. Vi kan være der for dem, give dem tryk og håb – for

det er det, bøn kan. Nogle har brug for at søge tilgivelse, fordi det er svært at søge tilgivelse i familien, som de føler skam overfor. For hvis de har læst Koranen, så ved de, at det ikke er så smart at ruinere deres liv på den måde. Men det er vigtigt at sige, at der også er brug for professionel hjælp, så jeg vil også henvise til behandlere.’

Taler du yderligere ind i det forbud, som de har læst om i Koranen, og som du repræsenterer?

‘Nej, for tilgivelse er så centralt i islam, og vi kan ikke dømme hinanden, så jeg vil aldrig stresser et menneske. De ved allerede godt, at stoffer er Haram. Jeg

tror, de fleste imamer prøver at støtte en stofmisbruger så godt som muligt. Det er aldrig mennesket, man skal dømme, men handlingen. Vi tilstræber at få dem til at tro på tilgivelsen, og at et anderledes liv er muligt.’

Ved du, hvordan man generelt i de danske moskeer forholder sig til stofbrug, og hvad man vil råde en stofmisbruger til at gøre for at komme sit misbrug kvit?

‘Jeg tror, der vil være fordømmelse nogle steder, hvor man nærmest ikke vil få lov at komme ind i moskeen. Og andre steder vil man modtage folk og invitere dem til private møder. Men man skal vide, at imamer ikke har så meget

magt ude i familierne, som man tror. Så det handler også om, hvordan man som samfund ruster familierne og når ud til en ligeværdig samtale med dem. Derudover har nogle imamer en ret begrænset viden om stofafhængighed, og de står jo også med andre problemstillinger. Nogle imamer kommer desuden kortvarigt til Danmark. De er her på forkyndervisum i tre år, og de har ikke en hulemands chance for at få lært sproget og det danske samfund og system at kende.’

Er du som imam af den opfattelse, at der kan opstå en skamfølelse for en stofbruger med muslimsk baggrund, hvis man fra barnsben har fået at vide, at det er en

synd, og at konsekvensen af det kan være, at man ikke fortæller om sit misbrug i sin familie eller formår at søge hjælp?

‘Ja, jeg er enig i, at der er familier, hvor der ikke er nogen samtaler om det, de unge står i, og skammen bare bliver forøget, og de unge bliver mere og mere isolerede. Men jeg tror ikke kun, det er hos imamerne, ansvaret ligger, men også i de muslimske ungdomsforeninger. Det første er at gøre det legitimt at snakke om stofmisbrug i de kredse, søge viden om det og sætte kurser i gang, hvor der kan komme fagfolk og tale om det. Jeg tror, der er mange familier, der er magtesløse. De ved ikke, hvad de skal gøre,

hvor de kan søge hjælp henne. Og jeg er jo altså ikke behandler, men kan henvise videre, og derfor er det vigtigt, at der er et større samarbejde mellem myndighederne og forskellige kulturelle og religiøse organisationer omkring så vigtige ting som misbrug.’

I Folkekirken lægger man blandt andet lokaler til AA og NA. Gør man noget tilsvarende i moskeer?

‘Jeg ved, der er noget, der hedder Cocaine Anonymous, som bruger lokaler hos Islamisk-Kristent Studieceter fire gange om ugen i foreningen ‘Katalysator’s regi. Der sker i al fald et eller andet, men der kunne ske meget mere.’ ■

OM KATALYSATOR

Katalysator er et rådgivnings- og netværkscenter, der drives af Center for Sameksistens – Islamisk-Kristent Studieceter, IKS - der arbejder med kriminelle unge med primært anden etnisk baggrund både uden for og inden for fængselsmurene. Hos Katalysator kan man blandt andet få rådgivning og støtte til at komme i gang med en uddannelse og et arbejde og til at tackle de udfordringer, der er forbundet med et liv efter løsladelse. De unge rekrutteres primært i fængslerne af imamer og præster og tilbydes her frivillige ressourcepersoner - en slags mentorer - der kan følge dem gennem afsøning og videre ud af fængslet. Et K-møde er et eftermiddagsmøde, hvor eks-indsatte og indsatte, der får udgang, mødes med mentorer omkring nogle udvalgte temaer og socialt samvær.

Læs mere om Cocaine Anonymous på www.ca-denmark.dk og om Katalysator på www.centerk.dk og www.ikstudieceter.dk/

til møderne. De er jo åbne for alle mennesker uanset alder, køn, kulturel og religiøs baggrund. Så jeg håber, at der vil komme flere - blandt andet, fordi vi jo holder nogle af CA's møder i Katalysators lokaler, der i forvejen rækker ud efter eks-indsatte med anden etnisk baggrund.' I Kamals gamle kriminelle miljø er der stadig en del af hans venner, der er aktive stofbrugere; dem har han fortalt om værdien af at deltage i CA-møder.

'Men der er ingen af dem, der er dukket op endnu. Der er mange, der synes, det er blasfemi, når de hører om, at vi bruger den dér AA-bog (Anonyme Alkoholikere - Store Bog, red.), men jeg har forklaret dem, at der altså ikke er nogen, der blander sig i, hvilken højere magt man henvender sig til. Men jeg tror, der er en barriere dér. I det hele taget har jeg ikke oplevet, at nogen fra mit gamle miljø har fået nogen særlig god hjælp. Det, jeg har set, er, at de, der virkelig vil ud af deres misbrug, er kommet det ved hjælp af deres tro. Og det har været en kæmpe omvæltning, for de er gået fra at gøre ingenting til at blive praktiserende muslimer. Pludselig har de bedt fem gange om dagen, spist halal-kød, gået til fredagsbøn, ikke haft sex før ægteskab og ladet være med at lyve, stjæle, drikke alkohol, tage stoffer eller begå kriminalitet. Alt det man generelt bør gøre som muslim'.

Anonyme steder, tak

Efter at Kamal blev løsladt, blev hans stofbrug større end nogensinde. Tidligere havde han brugt al sin tid

på kriminalitet for at få penge til sine stoffer og sin livsstil med smart tøj, smykker og biler. Nu stod han tilbage, løsladt med en hulens masse tid, som blev fyldt op af hans stofbrug. Da han ramte bunden med et brag, valgte han på egen hånd at tage kontakt til en socialrådgiver i sin kommune for at få hjælp til at komme i behandling. Ingen i hans familie kendte til hans stofbrug på trods af, at det havde stået på siden 16-års alderen, og at det i de seneste år var blevet så massivt, at han tog alt, hvad han kunne komme i nærheden af: kokain, benzodiazepiner, hash, alkohol, *you name it!*

'Jeg boede ikke hjemme, så det forklarer jo lidt af det. Men min familie vidste godt, at der var noget galt med mig, bare ikke hvad det var. Det var rigeligt, at de med årene skulle forholde sig til, at jeg var kriminel, så jeg ville ikke også skuffe dem ved at fortælle om mit stofmisbrug. Derfor valgte jeg først, da jeg kom i behandling, at fortælle det til mine to brødre og siden mine søstre. Først efter jeg var ude af mit misbrug, fortalte jeg det til mine forældre. Deres eneste reaktion var: 'Så du er altså helt færdig med det nu, ikke?' De spurgte overhovedet ikke ind til det, jeg havde været igennem. Og det kan godt undre mig. Til gengæld kommer de i dag ret hurtigt over til mig og ringer på min dør, hvis jeg ikke har taget min telefon,' siger han og griner.

Da Kamal var i behandling, følte han, at der i den individuelle behandling var fin plads til, at han kunne fortælle om sine udfordringer med sin kulturelle bag-

grund. Kamal er født og opvokset i Danmark, men har rødder i Melleløsten og kommer fra et hjem, hvor hans forældre blandt andet har opdraget ham til, at beruselsesmidler er forbudt og forbundet med skam. Det blev der lyttet til i behandlingen, og han følte sig forstået. Men den del af behandlingen, der foregik i grupper, følte han sig til gengæld meget alene i:

'Jeg mødte meget få andre med anden etnisk baggrund i døgn- eller ambulant behandling, og de var slet ikke seriøse omkring deres misbrug - jeg ved ikke hvorfor. Jeg har i det hele taget ikke mødt ret meget genkendelse omkring min kultur, tro og baggrund og derfor følt, at jeg har stået ret alene med min vej til stoffrihed. Jeg tror, mange med anden etnisk baggrund vælger at feje deres stofmisbrug langt ind under gulvtæppet og klare det selv på deres egne måder. Ingen står frem og beder om hjælp. Det er noget af det, jeg gerne vil vise, at det kan betale sig at gøre.'

Det er altså for Kamal at se ikke den konkrete behandling, der skal laves om, men vejen ind på behandlingsstederne skal gøres mere tilgængelig for stofbrugere i hans situation. Lige nu ser han den som fuldstændigt blokeret for stofbrugere med anden etnisk baggrund:

'Jeg tror, der er behov for, at man kan møde op et anonymt sted, hvor der ikke står misbrugscenter med store fede typer på døren. Da jeg valgte at gå op på kommunen for at blive henvist til et misbrugscenter, var jeg jo ved at dø af skræk over at skulle møde mine forældre eller nogle af mine forældres venner'.

Og så tænker Kamal desuden, at der skal mere oplysning ud i familierne:

'Når det kommer til min egen familie, vidste de jo ingenting om stofmisbrug. Og de har i det hele taget kun lært mig, at det var en stor synd at drikke. Mine forældre var kærlige på deres egen måde, men det har handlet meget om, hvad jeg ikke måtte eller ikke skulle gøre. Så jeg tænker, at når jeg selv får børn, så vil jeg være meget bedre til at tale med dem om, hvad der kan ske ved at tage stoffer, og rådgive dem meget mere end blot komme med forbud,' slutter Kamal med at fortælle.

Han er i øvrigt lige blevet forlovet og er i gang med en videregående uddannelse. ■

Kamal er et dæknavn, redaktionen kender interview - personens rigtige navn.

ETNISCHE MINORITETSUNGE I DANMARK

EN UNDERSØGELSE AF ÅRGANG 1995

NY RAPPORT OM ÅRGANG 1995

I en nyligt udsendt rapport fra SFI, 'Etniske minoritetsunge i Danmark', sammenlignes besvarelser fra 900 18-årige etniske minoritetsunge (fra 118 forskellige lande) med besvarelser fra 4.000 majoritetsdanske unge.

Rapporten ligger på www.sfi.dk og med forbehold for datamaterialets sammensætning tegnes et bredt billede af årgang 1995. Med hensyn til alkohol og andre stimulanser viser rapporten, at etniske minoritetsunge har en sundere adfærd end majoritetsdanske unge: langt færre har smagt alkohol eller har været fulde og de går langt sjældnere på værtshus eller på diskotek - især forklares det ved, at disse unges familier kommer fra lande, hvor alkoholforbruget er lavt; derudover kan det skyldes religiøse årsager, da rettroende muslimer ikke må drikke alkohol og endelig, at danske unge har et ganske højt alkoholforbrug. Etniske minoritetsunge har også i langt mindre omfang erfaringer med ulovlige rusmidler, som fx hash, og færre ryger cigaretter. Red

TILTAG FOR UNGE STOFBRUGERE MED ANDEN ETNISK BAGGRUND

For at få bedre kontakt til unge med anden etnisk baggrund med stof- og andre sociale problemer har Helsingung etableret et tiltag, der hedder Street Walking. Ifølge Tony Hansen, projektansvarlig, er projektet ham bekendt det eneste af slagsen i Danmark.

AF BIRGITTE ELLEMANN HÖEGH, JOURNALIST

Hvorfor har I taget initiativ til Street Walking?

'Vi er af den overbevisning, at vi i Danmark ikke er lykkedes med at lave tilbud til den her målgruppe, med den ønskede effekt. Under projektet, Street Walking har vi ansat en ung mand, Zeki Kibar, med tyrkisk baggrund, til en dag om ugen at være den udadgående. Han kommer de steder, hvor der er mulighed for at få kontakt til de unge med anden etnisk baggrund – for eksempel på ungdomsskolen og i ungdomsinstitutionerne. Og sammen med ham er tre frivillige - to med tyrkisk og en med indisk baggrund. De er henholdsvis pædagoger og skolelærere.

Hvordan adskiller Street Walkingsig fra jeres andre tilbud?

'Det er anonymt hele veje igennem. De unge skal ikke skrives ind nogen steder, og hverken kommune, skole eller familie skal kontaktes. Vi går ud til de unge og prøver at invitere dem herved, så de kan finde ud af, hvad der er af tilbud på de institutioner, vi nu engang har. Vi forsøger at danne nogle relationer og få dem til at se, at det ikke er så problemgivende eller farligt at komme her. Og så tænker vi, at det er et must, at de fleste af medarbejderne skal have anden etnisk baggrund end dansk, for det er med til at skabe den gode relation.

Hvorfor?

'Hvis et menneske i forvejen ikke har tillid til de offentlige institutioner og derfor heller ikke til de mennesker, der ar-

bejder der, vil en medarbejder, der har samme kultur, tro og forståelse af livet bedre kunne skabe den nødvendige relation og derfor bedre introducere til de systemer, der er mistillid til. Samtidig vil de unge møde etnisk danskere her nede sammen med de andre medarbejdere, der er på stedet, så de kan finde ud af, at der ikke er så meget anderledes ved dem end deres hårfarve.'

Hvordan er jeres resultater?

'Vi startede for halvandet år siden med fondsmidler, og det er først inden for de sidste fire måneder, det for alvor er begyndt at rykke noget. Det er svært, og vi er slet ikke i mål endnu, men vi er ved at få nogle erfaringer. Og så skal vi desuden til at søge nye penge, fordi de fondsmidler, vi har, er brugt op i juni måned. Vi har nu kontakt til mellem 25 til 30 unge på Helsingør Ungdomsskole og en gruppe mellem fire til syv unge på Helsingør Erhvervsskole, og målet er, at de kommer ned til os. I de foregående år i Helsingung, som har eksisteret siden 2008, har vi kun set to til tre unge med anden etnisk baggrund om året, og de var oftest tvunget herved af kriminalforsorgen. Lige nu kommer her seks unge regelmæssigt i Helsingungs lokaler, og Zeki Kibar har samtaler med seks unge regelmæssigt, og det betegner vi som en succes. Vi har også telefonisk kontakt med seks til otte, så derfor tænker vi, at vi er på den rette vej.'

Oplever I, at det er en særlig udfordring at få kontakt til unge stofbrugere med muslimsk baggrund?

'Ja, helt sikkert. Der er noget med familien. Det er skamfuldt, og forældrene ved

ofte ikke, at de unge tager stoffer, og det er altafgørende for de unge, at forældrene ikke ved det. Det handler blandt andet om angsten for at blive udstødt og skammen i familien over for andre med samme kultur og tro. Det er jo ikke kun problematisk for den unge og forældrene, at de har de her afvigelser, men også for hele deres ofte ret store familie, som absolut ikke må få noget at vide om det her. Så hvis vi gerne vil hjælpe de unge, må vi imødekomme de unges ønsker om at komme her anonymt.'

Info om Helsingung

Helsingung er Helsingør Kommunes tilbud til unge under 25 år, der har problemer med hash, alkohol og stoffer. Tilbuddet henvender sig også til venner, kæreste eller forældre til en ung, der har problemer med rusmidler. Helsingung er en del af Helsingør Kommunes Rusmiddelcenter.

Læs mere på <http://www.helsingung.nu>.

På www.stofbladet.dk kan du læse mere fra Helsingung: I STOF nr. 22 skrev Morten Halberg artiklen 'Værdsættende tilbagemeldinger' om udviklingen af en model for gruppesamtaler, der er både anerkendende og resurseorienteret.

HELSINGUNG.NU
TIL UNGE I HELSINGØR OM ALKOHOL, HASH OG STOFFER

'De skal jo bare smides ud alligevel, ikke?'

En undersøgelse af, hvilke faktorer der spiller ind på udvisningsdømtes adgang til misbrugsbehandling i fængslerne.

AF NIELS LØPPENTHIN

Personer uden dansk statsborgerskab, som får en ubetinget frihedsstraf, kan oveni frihedsberøvelsen idømmes en udvisning af Danmark i en årrække. Udvisningen effektueres typisk efter udståelse af omtrent halvdelen af straffen. Det fremgår af straffuldbyrdesloven, at alle indsatte, herunder udvisningsdømte, er omfattet af en behandlingsgaranti for stofmisbrug. Min motivation for at lave denne undersøgelse var at få afdækket, hvilke faktorer der spiller ind på denne persongruppes adgang til behandling, herunder særligt, hvad fængselspersonalet mener og tænker om, at denne gruppe er omfattet af behandlingsgarantien og derfor har ligeså meget ret til behandling som alle andre indsatte.

Undersøgelsen indeholder en analyse af udvisningsdømte udlændinges selvrapporterede brug af rusmidler samt gruppens faktiske deltagelse i behandling kombineret med en spørgeskemaundersøgelse til fængselsbetjente, socialrådgivere og værk mestre. Hertil kommer 24 interviews med medarbejdere fra disse faggrupper og misbrugsbehandlere i Nyborg Fængsel og Enner Mark Fængsel ved Horsens. Det var min formodning, at det netop er medarbejdere fra disse personalegrupper, som – hver på sin måde – har en tæt kontakt med de udvisningsdømte, og at denne kontakt blandt andet indebærer mulighed for, at et eventuelt stofmisbrug kan afdækkes og italesættes. De to valgte fængsler har såkaldte udrejseafdelinger, som alene huser udvisningsdømte. Ikke alle